

Cuprins

Prefață la ediția a doua	7
Sistematizarea materiei pe seminarii	11
Seminarul I. Introducere în studiul dreptului roman	13
Seminarul II. Izvoarele dreptului roman	17
Seminarul III. Procedura de judecată.....	23
Seminarul IV. Persoanele (I).....	31
Seminarul V. Persoanele (II).....	41
Seminarul VI. Bunurile (I)	47
Seminarul VII. Bunurile (II).....	54
Seminarul VIII. Obligațiile (I)	62
Seminarul IX . Obligațiile (II).....	69
Seminarul X. Succesiunile	75
Aspecte importante din istoria Romei	82
• Perioada regalității	82
• Patricieni și plebei.....	83
• Întemeierea republicii	83
• Războaiele punice	84
• Sistemul provincial	86
• Senatul roman	87
• Republica Romană în declin	87
• Gracchii.....	89
• Gaius Marius.....	90
• Lucius Cornelius Sulla Felix.....	90
• Triumviratul.....	91
• Pompei	92
• Cezar	94
• Imperiul.....	94
Cronologie juridică și instituțională a Romei	99
Tabel cronologic.....	100

Dicționar de termeni juridici latini	130
Subiecte propuse la examen	142
I. Izvoare	143
II. Procedura de judecată	144
III. Persoanele	147
IV. Bunurile	151
V. Obligațiile	157
VI. Succesiunile	163
 Răspunsuri	 167
 Bibliografie	 169

Cristina Pop

Drept roman

Îndrumar pentru seminarii

Cristina Pop

Drept roman
Îndrumar pentru seminarii

Ediția a 2-a, revăzută și adăugită

Universul Juridic

București

-2014-

Prefață la ediția a doua

În această ediție, a doua, a *Îndrumarului pentru seminarii*, s-a încercat menținerea pe cât posibil a conținutului, structurii și paginatiei ediției precedente. Totuși, am considerat că au fost necesare anumite completări și modificări, în vederea unei mai ușoare abordări de către studentul de anul I a materiei Drept roman. În același timp, necesitatea unei asemenea prelucrări se naște în mod firesc și când este vorba despre aprofundarea părții teoretice pe care o presupune acest domeniu.

Având convingerea că adăugirile aduse lucrării de față vor folosi studenților, ne păstrăm valabilă invitația ca aceștia să vină cu idei noi în vederea perfecționării *Îndrumarului pentru seminarii*.

Cristina Pop

O școală în care profesorul nu învață și el, e o absurditate ...

De învățat, înveți multe și de la toți.

Dar profesor nu e decât cel care te învață să înveți.

Constantin Noica

Scopul unui caiet de seminarii este ca viitorii absolvenți să înțeleagă domeniul pentru care se pregătesc, iar nu acela ca ei să țină discursuri savante despre disciplina respectivă. În același timp, caietul de seminarii vine în sprijinul informațiilor pe care studenții le primesc în timpul cursului de Drept roman, fiind o bază teoretică minimală în acest sens.

Neglijarea studiului individual pe parcursul semestrului și limitarea studentului la memorarea în timpul sesiunii doar a informațiilor pe care profesorul le-a conturat în timpul cursurilor au condus la înțelegerea defectuoasă a celei mai importante caracteristici a Dreptului roman: faptul că teoretizarea instituțiilor de drept își are rădăcinile în practica judiciară romană, iar nu invers.

Cu toate acestea, în planul de învățământ al unei facultăți de drept, cursurile de Drept roman ocupă un spațiu mult restrâns raportat la densitatea și complexitatea disciplinei. Din acest motiv, alegerea temelor și a stilului în care sunt abordate seminariile devine critică și necesită o sistematizare rațională a celor mai importante instituții de drept privat roman, astfel încât studentului să i se ofere un *minimum minimorum* în vederea aprofundării materiei.

În acest sens, am gândit elaborarea caietului de seminarii în cinci secțiuni:

- *Sistematizarea materiei pe seminarii*, unde prezint schematic teoria cuprinsă în fiecare capitol al manualului de Drept privat roman, teorie care urmează a fi explicată la fiecare seminar în parte;
- *Aspecte importante din istoria Romei*, secțiune care își dorește o expunere punctuală, de la întemeiere până aproape de declinul final, a cursului istoric al orașului-stat Roma; dreptul și istoria unui stat se impun parcurse în paralel, în ideea de a

- se înțelege întreg contextul de formare al acestuia, iar apoi de evoluție a instituțiilor juridice;
- *Cronologie juridică și instituțională a Romei* - această parte a caietului de seminarii este, în fapt, un tabel cronologic cu cele mai importante date ale măsurilor legislative luate de-a lungul timpului în Roma, până în secolul X d. Hr.;
 - *Dicționar de termeni juridici latini* – departe de a fi complet, dicționarul este un repertoriu de termeni latini, uzitați în viața cotidiană a romanilor, atât cu privire la aspectele private ale acesteia, cât și cu referire la cele care privesc statul roman;
 - *Subiecte propuse la examen* – adunate de-a lungul anilor și prezentate sub formă de grile în ultima parte a caietului de seminarii, cu scopul de a veni în ajutorul celor care doresc să-și verifice cunoștințele acumulate în timpul semestrului.

Având în vedere că studenții sunt destinatarii principali ai materialului de față, acesta rămâne deschis propunerilor și îmbunătățirilor aduse de către ei, dar nu numai.

Cristina Pop

Sistematizarea materiei pe seminarii

Seminarul I

Introducere în studiul dreptului roman

Dreptul civil

- cetățeni romani
dețin toate drepturile în cetate

Dreptul ginților

- peregrini
străin – nu are calitatea
de cetățean/latin

Dreptul natural

- toate viețuitoarele

Drept privat

- particular-particular
- sferă largă de aplicabilitate
- norme permissive, dispozitive

Drept public

- particular-autoritate publică
- sferă restrânsă de aplicabilitate
- norme imperative

I. Paralelă istorie - drept - valori social-morale

Perioade istorice	Perioade juridice	Valori predominante
1. Regalitatea (~753 î. Hr.-509 î. Hr.)	1. vechiul drept roman	1. <i>fides+ pietas</i>
2. Republica (509 î. Hr.- 27 î. Hr.)		
3. Imperiul		
a) Principatul (27 î. Hr.- 284 d. Hr.)	2. dreptul clasic	2. <i>libertas</i> (<i>dignitas+ amicitia</i>)
b) Dominatul (284-565)	3. dreptul post clasic	3. <i>persona+ dignitas</i>

II. Caracteristicile predominante ale societății romane

1. Pragmatism
2. Formalism
3. Constructivism
4. Contractualism
5. Antropocentrism

III. Perioada Regalității

- perioada gentilică => baza societății este familia
- democrație militară țărănească

- Organizare administrativă:

10 ginți = 1 curie

10 curii = 1 trib

- curiile se întruneau în comiții curiate (prezidate de către *pontifex maximus*) care alegeau regele
- capii ginților alcătuiau Senatul
 - validează hotărârile adunării poporului (*auctoritas*)
 - deține tradițiile romane (*mos maiorum*)

Fas = dreptul divin impus de către divinitate cu scopul de a reglementa raporturile dintre oameni, drept pe care îl interpretau preoții pontifi, ca intermediari între zei și cetățeni

Ius = reguli de drept emise de către o autoritate lumească în vederea stabilirii relațiilor dintre particulari; aceste reguli erau interpretate de către jurisconșulții romani.

- *ius civile* = dreptul civil roman care stabilea drepturile și obligațiile cetățenilor romani; este caracterizat prin formalism și rigiditate, având are la bază cutumele vechilor romani
- *ius gentium* = reguli de drept universal care stabileau drepturi și îndatoriri tuturor oamenilor, cetățeni romani sau străini; simplifică formalismul lui *ius civile* și duce la evoluția societății romane agrare spre una cu caracter comercial
- *ius honorarium* = este introdus de către pretor în ideea completării (*supplere*), corijării (*corrigere*) și susținerii (*adiuvare*) dreptului civil, având ca țel final utilitatea publică

Reforma regelui Servius Tullius => 1. desființează ginta+legăturile de familie => organizare teritorială în districte (triburi)
2. organizarea claselor sociale în funcție de avere

3. organizarea politică

- apare plebea (cetățeni romani de condiție politică inferioară)
- comițiile curiate devin comiții centuriate

IV. Perioada Republicii

- plebea se aliază cu aristocrația => elimină regele => aleg doi consuli care vor conduce alternativ

- plebea - revendică

1. în plan economic - stingerea datoriilor și împărțirea echitabilă a pământurilor
2. în plan juridic - existența legilor scrise și *ius conubii*
3. în plan politic - *ius honorum* și dreptul de a lua decizii în cadrul comițiilor

- obține

1. reducerea datoriilor
2. alegerea a doi reprezentanți numiți tribuni
3. dreptul de a se întruni în adunarea plebei

- în timp, plebeii vor dobândi și alte drepturi: dreptul de a fi aleși magistrați, de a se căsători cu patricienii (*Lex Canuleia* 445 î. Hr.), adunarea plebei se transformă în *comitia tributa*, plebiscitele capătă valoarea de legi etc.

- organizarea de Stat:

- Magistrații - dețin puterea militară și administrativă

1. consuli - sunt în număr de doi
- conduc alternativ 2. pretori - organizează instanța
- categorii:
urban și peregrin 3. dictatori - magistrați extraordinari 4. cenzeni 5. chestori | => dreptul
pretorian (edicte) | - dețin
<i>potestas și
imperium</i> |
|---|----------------------------------|--|